

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 361/2018-43

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. januára 2019 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Mojмира Mamojku v konaní o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], právne zastúpenej advokátkou Mgr. Romanou Habiňákovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 67/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 67/2015 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice II p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 67/2015 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 488,13 € (slovom štyristoosemdesiatosem eur a trinásť centov) na účet jej právnej zástupkyne Mgr. Romane Habiňákovej, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 361/2018-21 z 18. septembra 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“, v citáciách aj „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 67/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uviedla:

„Sťažovateľ podal dňa 18.02.2015 návrh na začatie konania týkajúci sa úpravy rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas do rozvodu manželstva.

Dňa 27.03.2015 bolo právnej zástupkyňi sťažovateľa doručené Vyjadrenie otca k návrhu podanému zo strany matky. Dňa 02.04.2015 zaslala matka súdu stanovisko k Vyjadreniu otca.

Dňa 21.04.2015 Okresný súd Košice II vydal v konaní 23P/67/2015 Uznesenie, ktorým rozhodol tak, že návrh otca na prerušenie konania zamietol. Dňa 01.07.2015 bolo právnej zástupkyňi sťažovateľa doručené Odvolanie voči Uzneseniu súdu, ktorým bol návrh otca na prerušenie konania zamietnutý. Dňa 01.07.2015 zaslal sťažovateľ prostredníctvom právneho zástupcu Stanovisko k odvolaniu otca.

Dňa 19.08.2015 bolo právnej zástupkyňi sťažovateľa doručené Uznesenie z Krajského súdu v Košiciach, ktorým bolo potvrdené Uznesenie Okresného súdu Košice II, č.k.: 23IV67/2015 zo dňa 21.04.2015. Dňa 09.12.2015 sa konalo súdne pojednávanie v právnej veci sťažovateľa. Dňa 11.03.2016 podala sťažovateľka návrh na vykonanie dôkazov. V mesiaci jún 2016 predkladala sťažovateľka dôkazy do súdneho spisu. Dňa 24.08.2016 sa uskutočnilo súdne pojednávanie v právnej veci sťažovateľa. Od tohto obdobia, teda po dobu 14 mesiacov súd vo veci nekonal. Dňa 29.11.2017 súd vytýčil termín pojednávania na január 2018. Pojednávanie bolo vytýčené potom ako sťažovateľ podal sťažnosť na prieťahy v súdnom konaní. Predseda Okresného súdu Košice II vyhodnotil sťažnosť sťažovateľa ako dôvodnú.

V konaní vedenom na Okresnom súde Košice II pod č.k. 23P/67/2015 súd vôbec nekonal plynulo aj keď vec právne ale ani fakticky zložitá nebola a nebola zložitá ani povaha prejednávanej veci t. j. úprava práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas do rozvodu manželstva.

Sťažovateľ má za to, že zo všetkého uvedeného vyplýva, že Okresný súd je zodpovedný za celkovú neprimeranú dĺžku namietaného konania v trvaní niekoľkých mesiacov od podania žalobného návrhu, počas ktorej nekoná efektívne a bez zbytočných prieťahov takým spôsobom aby poskytol sťažovateľovi v namietanom konaní relevantnú ochranu jeho práv a oprávnených nárokov v zmysle návrhu vo veci samej, ako aj namietaných práv v zmysle ním podanej sťažnosti ústavnému súdu.“

3. Sťažovateľka ďalej uviedla, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené.

4. Okrem toho, že sa sťažovateľka domáhala, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil, že postupom okresného súdu bolo porušené jej základné právo na prerokovanie

veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zároveň požadovala prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Napokon žiadala priznanie finančného zadosťučinenia v sume 3 000 € a úhradu trov konania.

5. Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1 SprV 459/2018 doručeným ústavnému súdu 10. júla 2018, v ktorom okrem uvedenia procesných úkonov doterajšieho priebehu napadnutého konania konštatoval:

«Ako vyplýva z chronológie vo veci vykonaných úkonov, v konaní došlo k ojedinelému prietahu, a to z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti zákonnej sudkyne a následnému zákonnému prerozdeleniu vecí z jej súdneho oddelenia, pričom nové zákonné sudkyne sa museli oboznámiť so všetkými takto prerozdelenými vecami, čo si vyžadovalo značný časový priestor. Poukazujem však na skutočnosť, že po podaní sťažnosti predsedovi súdu (16.11.2017) zákonná sudkyňa už dňa 29.11.2017 určila vo veci termín pojednávania a od tej doby v konaní postupuje priebežne vytyčovaním pojednávania. Podanie sťažnosti predsedovi súdu bolo tak pre odstránenie stavu právnej neistoty sťažovateľky postačujúce a nebolo potrebné podávať ústavnú sťažnosť, ktorá bola ústavnému súdu doručená tri dni pred určeným termínom pojednávania (22.1.2018). Navyše aj samotná sťažovateľka dvakrát požiadala o odročenie pojednávania, a to v jednom prípade pre zdravotné problémy (13.4.2016) a v druhom prípade (22.2.2017) pre kolíziu termínu pojednávania (i keď pojednávanie bolo odročené pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne).

I podľa doterajších rozhodnutí ústavného súdu a vzhľadom na jeho doterajšiu judikatúru (napr. I. ÚS 46/01, II. ÚS 57/01, II. ÚS 217/2013, II. ÚS 506/2017) nie každý zistený prietah v súdnom konaní má za následok nevyhnutne porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup súdu nemusí vyznačovať takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prietahy“. Ústavný súd už vo svojich rozhodnutiach judikoval, že ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ako vyplýva zo zápisnice z pojednávania dňa 12.4.2018, predmetom na ústavnom súde napadnutého konania je výživné k maloletému dieťaťu na čas do právoplatnosti rozsudku o rozvođe manželstva rodičov maloletého dieťaťa, ktorý rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 20.10.2016. Bežné výživné na maloleté dieťa je tak v predmetnom rozsudku určené (konanie vedené na tunajšom súde pod sp. zn. 27P 91/2014).»

6. Súčasťou vyjadrenia okresného súdu k sťažnosti bolo aj uvedenie všetkých procesných úkonov doterajšieho priebehu napadnutého konania:

„... -návrh na úpravu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas do rozvođu manželstva podala sťažovateľka na tunajšom súde dňa 18.2.2015.

-dňa 4.3.2015 boli urobené úkony v rámci prípravy pojednávania - maloletému dieťaťu bol ustanovený kolízny opatrovník, návrh bol zaslaný na vyjadrenie otcovi, boli žiadané správy o príjmoch rodičov dieťaťa, kolízny opatrovník bol požiadany o prešetrenie pomerov v rodine.

-dňa 18.3.2015 podal otec návrh na prerušenie daného konania, ktorý bol 19.3.2015 zasielaný právnej zástupkyňi sťažovateľky.

-sťažovateľka svoje stanovisko k prerušeniu konania doručila súdu 9.4.2015.

-uznesením zo dňa 21.4.2015 bol návrh otca na prerušenie konania zamietnutý.

-proti tomuto uzneseniu sa otec dňa 15.6.2015 odvolal.

-dňa 22.6.2015 bolo odvolanie otca zaslané na vyjadrenie právnej zástupkyňi sťažovateľky a kolíznemu opatrovníkovi.

-stanovisko sťažovateľky k odvolaniu bolo doručené súdu 6.7.2015.

-dňa 16.7.2015 bol spis z dôvodu podaného odvolania predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach.

-odvolací súd vrátil spis tunajšiemu súdu dňa 10.8.2015 s potvrdzujúcim uznesením.

-dňa 12.8.2015 bolo rozhodnutie krajského súdu doručované stranám sporu.

-dňa 4.9.2015 bolo určené pojednávanie na deň 9.12.2015. Zároveň boli žiadané chýbajúce správy nutné pre dané konanie.

-pojednávanie sa uskutočnilo a bolo odročené na deň 13.4.2016 za účelom doplnenia mzdových listov strán sporu.

-pojednávane dňa 13.4.2016 sa uskutočnilo bez prítomnosti sťažovateľky, ktorá oznámila svoju práceneschopnosť a bolo odročené na deň 24.8.2016. -pojednávane sa uskutočnilo bez prítomnosti otca a za účelom ďalšieho dokazovania bolo odročené na deň 22.2.2017.

-pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] bol termín pojednávania, určený na deň 22.2.2017, zrušený a určený nový termín na deň 16.8.2017.

-dňa 15.2.2017 sama sťažovateľka cestou svojej právnej zástupkyne požiadala o odročenie pojednávania, určeného na deň 22.2.2017, z dôvodu kolízie termínu pojednávania s konaním na Okresnom súde v Trebišove.

-z dôvodu, že práceneschopnosť pôvodne konajúcej zákonnej sudkyne trvala viac ako 6 týždňov, boli všetky spisy z jej súdneho oddelenia v súlade s ustanovením § 51 ods. 4 písm. a) zák. č. 757/2004 Z.z. a rozvrhom práce súdu prerozdelené medzi zvyšné dve sudkyne príslušného rozsahu pôsobnosti. Predmetná vec bola pridelená do súdneho oddelenia [REDAKOVANÉ].

-na základe pokynu tejto sudkyne bol v mesiaci jún zrušený termín pojednávania, určený na 16.8.2017.

-dňa 16.11.2017 podala sťažovateľka predsedovi súdu sťažnosť na prieťahy v konaní.

-po podaní tejto sťažnosti určila zákonná sudkyňa dňa 29.11.2017 termín pojednávania na deň 25.1.2018.

-u otca doručenie predvolania na toto pojednávane nebolo vykázané, preto došlo k jeho odročeniu na deň 12.4.2018.

-pojednávane sa uskutočnilo a bolo odročené na deň 26.7.2018“.

Ústavný súd zistil, že ostatným úkonom vo veci bolo pojednávane nariadené na 22. október 2018, ktoré bolo odročené na 7. január 2019. Na pojednávani uskutočnenom 7. januára 2019 okresný súd vo veci rozhodol.

7. K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľka zaujala prostredníctvom právnej zástupkyne stanovisko podaním doručeným ústavnému súdu 27. októbra 2018, v ktorom okrem iného uviedla:

„S vyjadrením predsedu okresného súdu sa nestotožňujem. Trvám na svojej sťažnosti, pretože v konaní došlo k prieťahom, ktoré do dnešného dňa stále pretrvávajú.

Podľa môjho názoru nejde o skutkovo zložitý spor, jedná sa o stanovenie výživného za obdobie dvoch rokov. Všetky dôkazy boli súdu doručené podaním návrhu, ako aj počas konania. V samotnom konaní sme žiadali pripojiť spis o rozvode manželstva, v ktorom prebehlo dôkladné šetrenie o príjmoch žalovaného počas sporného obdobia ako aj príjmoch a výdajoch mojich cv súvislosti s maloletou. Aj napriek týmto skutočnostiam, do dnešného dňa vo veci nebolo vydané žiadne rozhodnutie.

Tvrdenia predsedu Okresného súdu Košice, že v konaní došlo k ojedinelému prieťahu, a to z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti zákonnej sudkyne a následnému prerozdeleniu vecí a poukazom na skutočnosť, že po podaní sťažnosti (16.11.2017) zákonná sudkyňa už dňa 29.11.2017 určila vo veci termín pojednávania (22.1.2018), oznamujem, že ja nemôžem za komplikácie a zložitú situáciu na súde, ale mám za to, že mám právo na vybavenie mojej veci bez zbytočných prieťahov. Prieťahy v konaní som nezapríčinila ja, ja som sa na pojednávaniach zúčastňovala. Na súd som doručila všetky podklady a vyjadrenia. V každom jednom prípade, okamžite, bez meškania som reagovala na výzvu OS Košice II, neodkladne som mu odpovedala na každý prípis a list.

Od podania sťažnosti na prieťahy konania súd vytýčil nasledujúce termíny pojednávania:

-Dňa 25.1.2018 – u otca doručenie predvolania tohto termínu nebolo vykázané, preto došlo k jeho odročeniu na deň 12.4.2018

-Dňa 12.4.2018 sa uskutočnilo konanie vo veci samej a bolo opäť odročené,

-dňa 26.7.2018, ktoré bolo odročené z dôvodu neprítomnosti žalovaného, ktorý svoju neprítomnosť ničím neospravedlnil, napriek tomu, že doručenie termínu pojednávania mal riadne vykázané.

-dňa 22.10.2018, bolo pojednávanie opätovne odročené pre neprítomnosť žalovaného, ktorého súd opomenul predvolať žalovaného na pojednávanie.

Nový termín pojednávania je stanovený na deň 7.1.2019.

Ja mám maloleté dieťa, toho času som vo vysokom štádiu tehotenstva. Finančné prostriedky, ktoré žiadam od žalovaného v našom rozpočte chýbajú. Som na materskej dovolenke. Okrem rodičovského príspevku, iný príjem nemám. Výživné, ktoré v konaní žiadam, je za obdobie, kedy som bola na rodičovskej dovolenke. Okrem rodičovského príspevku a prídavku na dieťa som iný príjem nemala. Maloletá bola predčasne narodené dieťa, bolo potrebné zabezpečiť jej zvýšenou starostlivosť a opateru. Žalovaný v tom čase vymenil zámok na byte, a vyhodil ma na ulicu, kde som ostala zo dňa na deň, bez finančných prostriedkov, osobných vecí len s igelitkou v ruke a spolu s maloletou. Bola som nútená si zo dňa na deň zabezpečiť podnájom a nájsť si aspoň brigádu, aby som zabezpečila aspoň aký- taký príjem. V tomto období mi žalovaný posielal minimálne výživné t.j. 30,- Eur mesačne. Bola som nútená požiadať o pomoc moju rodinu a blízkych, aby som zvládala zabezpečenie základných existenčných potrieb. V tomto období som sa zadlžila a dodnes tieto dlžoby splácam.

Ja som toho názoru, že postup súdu v tejto veci sa od začiatku konania t.j.18.2.2015 vyznačuje nečinnosťou, ako aj neefektívnou činnosťou, ktorej dôsledkom boli nielen zbytočné prietahy v jednotlivých obdobiach konania, ale aj celková neprimeraná dĺžka doterajšieho konania.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý by čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z §17 CSP, ktorý súdom prikazuje, aby v konaní postupovali tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, aby sa predchádzalo zbytočným prietahom, ďalej z § 157 ods.1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

V zmysle ustálenej súdnej praxe by mali mať práve konania vo veciach maloletých detí zvýšenú prioritu prejednávania a rozhodovania. Napriek mojej snahe súd nekoná resp. nekoná dôsledne a tým nepriamo vzniká ujma na právach maloletého dieťaťa.

Porušenie základných práv, ktoré sú predmetom sťažnosti naďalej pretrvávajú, súd koná neefektívne, resp. nesústredene, ktoré napokon v kontexte celkovej doby trvania konania predstavuje zásah do základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov a práva na záležitosti v primeranej lehote. Čoskoro to bude štyri roky odo dňa

podania návrhu na začatie konania kedy som v stave právnej neistoty. Žalovaný nekomunikuje so súdom, súd nevyužíva všetky prostriedky a opatrenia, ktoré mu poskytuje zákon, aby zabezpečil účasť žalovaného. Posledné pojednávanie bolo odročené z dôvodu, že súd opomenul predvolať žalovaného na pojednávanie. Po vyše troch rokoch od podania návrhu, nezistil prostredníctvom registra obyvateľov jeho adresu na doručovanie písomností. Na výzvu súdu o doručenie podkladov žalovaného ku konaniu, žalovaný nereaguje. Pritom sa jedná o konanie týkajúceho sa maloletých detí, ktorého primárnym cieľom je, aby takéto konania prebehli čo najrýchlejšie.

Vzhľadom k vyššie uvedeným skutočnostiam je evidentné, že v konaní dochádza k prietahom už dlhé obdobie, súd koná neefektívne, a tým dochádza k porušeniu základných práv a slobôd.“

8. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

9. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

11. Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

13. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

14. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

15. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený, a počnúc týmto dňom je úprava civilného sporového, civilného mimosporového a správneho súdneho konania predmetom Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) a Správneho súdneho poriadku.

16. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prieťahov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, ako aj z § 117 ods. 1

OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, v ktorý sa bude konať nové pojednávanie.

17. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expresis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP a čl. 12 CMP, podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (podľa Civilného sporového poriadku), resp. účastníkov konania (podľa Civilného mimosporového poriadku) a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

18. Napríklad povinnosť súdu konať bez prietahov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo z § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

19. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická

zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

20. Čo sa týka hodnotenia právnej a skutkovej zložitosti napadnutého konania, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o výkone rodičovských práv a povinností k maloletým deťom tvorí bežnú súčasť agendy všeobecných súdov a v danom prípade nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti, ktoré by boli dôvodom na výrazné predĺženie napadnutého konania.

21. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že z hľadiska povahy konania ide o vec, ktorá vo všeobecnosti vyžaduje postup okresného súdu s osobitnou rýchlosťou, čo v okolnostiach danej veci nebolo uskutočňované. Rovnako aj Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre zdôraznil, že ak je predmetom konania výživné (jedna z povinností rodičov vo vzťahu k maloletému dieťaťu), konaniu o týchto vzťahoch príslušné súdy majú venovať „mimoriadnu starostlivosť“, pretože procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok de facto rozhodnutie o otázke predloženej súdu“ (pozri H. v. Spojené kráľovstvo, rozsudok z 8. 7. 1987, bod 85).

22. V konaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prieťahoch konania podieľa osoba, ktorá podala sťažnosť vo veci porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V danom prípade sťažovateľka dvakrát požiadala o odročenie pojednávania, v jednom prípade pre zdravotné problémy, v druhom prípade pre kolíziu termínu pojednávania, no tieto skutočnosti sú podľa názoru ústavného súdu v súvislosti s prieťahmi v napadnutom konaní zanedbateľné.

Ústavný súd teda konštatuje, že správanie sťažovateľky v konaní pred okresným súdom neovplyvnilo podstatnejším spôsobom jeho dĺžku tak, aby jej bolo možné pričítať podiel na stave, v akom sa vec v čase podania sťažnosti ústavnému súdu nachádzala.

23. Napokon ústavný súd hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní.

24. Priebeh napadnutého konania bol v zásade plynulý, ale na druhej strane napadnuté konanie podľa názoru ústavného súdu je potrebné hodnotiť ako nie dostatočne efektívne. Uvedené konštatovanie vyplýva zo skutočnosti, že napadnuté konanie v takej citlivej veci pre sťažovateľku nebolo právoplatne skončené ani po takmer 4 rokoch od jeho začatia, čo z ústavnoprávneho hľadiska nie je akceptovateľné.

25. Argumentáciu predsedu okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti o dlhodobej práceneschopnosti zákonnej sudkyne a následnom prerozdelení jej vecí zákonným sudcom nemohol ústavný súd poukazujúc na svoju štandardnú judikatúru (napr. I. ÚS 38/03, III. ÚS 155/2010) uznať, pretože námietka neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy, a to aj v súvislosti s práceneschopnosťou nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci.

26. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 67/2015 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

27. Pretože ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo postupom okresného súdu porušené, prikázal mu, aby v záujme zavŕšenia ochrany označených práv vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu v jej veci.

28. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

29. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

30. Sťažovateľka sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 3 000 € z dôvodov uvedených v jej sťažnosti. Poukázala na stav právnej neistoty, v ktorom sa nachádza, pretože okresný súd v takej citlivej veci, ako je výkon rodičovských práv a povinností voči maloletej dcére, dosiaľ právoplatne nerozhodol.

31. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

32. S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu (takmer 4 roky) vedeného pod sp. zn. 23 P 67/2015, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, povahu veci, t. j. čo je pre sťažovateľku „v stávke“, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € sťažovateľke za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

33. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní o jej sťažnosti advokátkou Mgr. Romanou Habiňákovou. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

34. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2017, ktorá bola 921€.

35. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie, prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti, stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 153,50 €, t. j. spolu 460,50 €, čo spolu s režijným paušalom 3 x 9,21 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 488,13 €.

Ústavný súd vo zvyšnej časti návrhu týkajúceho sa trov konania nevyhovel.

36. Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu.

37. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. januára 2019